Flexibel opleiden: praktijkvoorbeelden van responsiviteit in het curriculum van de lerarenopleiding.

Symposium VELON-VELOV 2025

Rotterdam

11-03-2025

hogeschool Windesheim
Dichter bij jou

HAN_UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Programma

Welkom en inleiding: Model flexibel/responsief curriculum	Rieke
3 korte pitches van de bijdragen	1. Ans/Wytze 2. Stijn/Rieke 3. Alwin/Rieke
Discussiekringen (keuze)	
1-minuut samenvatting van de discussiekringen	
Reflectie discussiant	Ingrid Paalman
Vragen/interactie	

Flexibel ⟹ Responsief

(De Bruijn, 2006; Onstenk & Westerhuis, 2017; Van Bemmel et al., 2024)

Het curriculum beweegt mee met ontwikkelingen

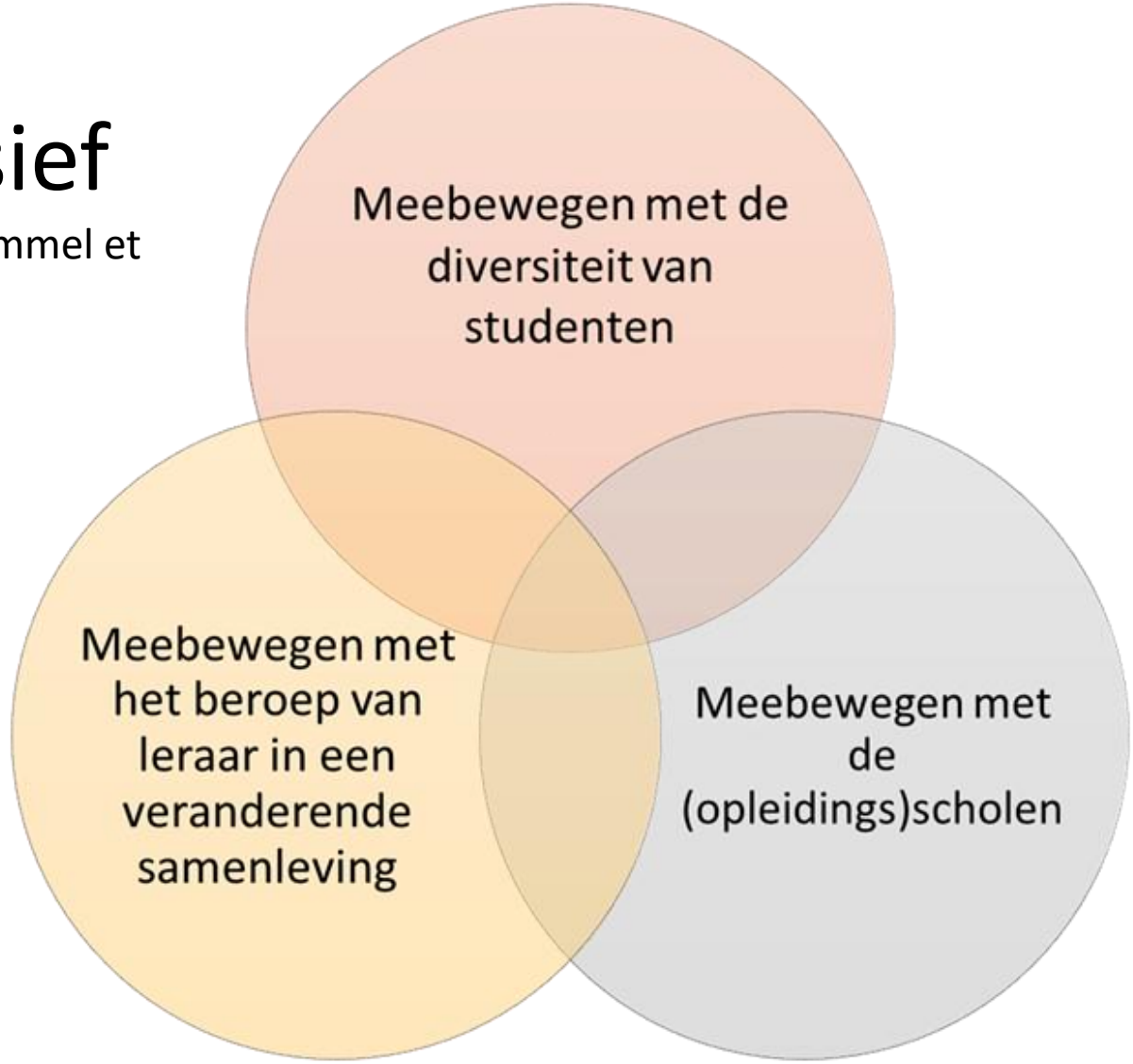


Fig. 1. Een responsief curriculum: Drie manieren van meebewegen.

2

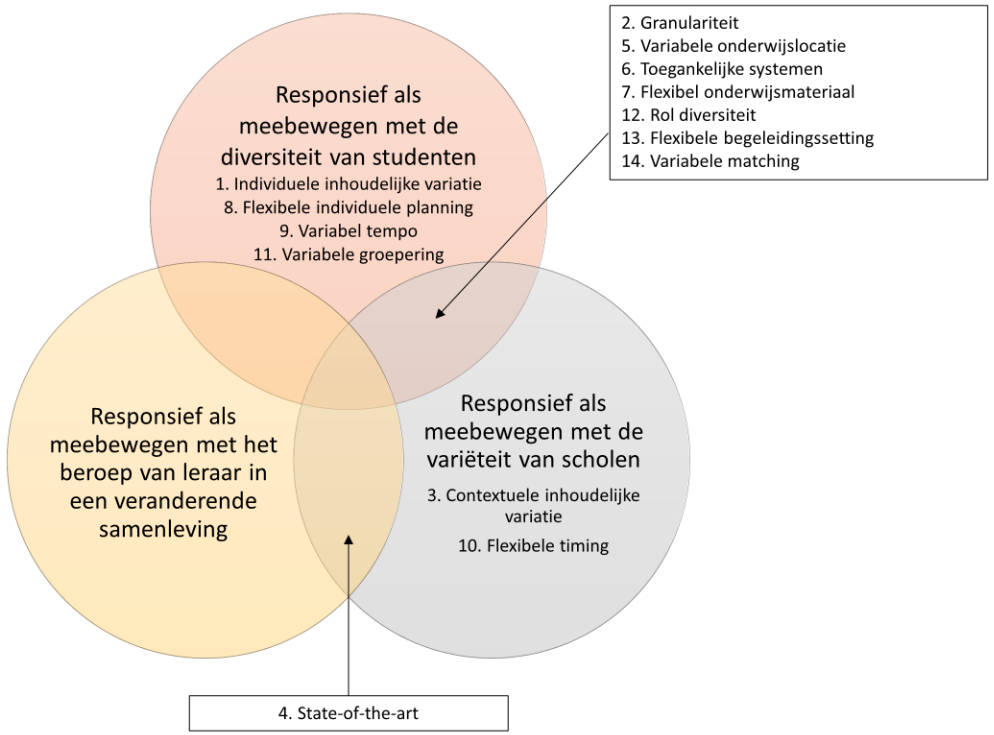
"Maar het mooie is dat elke schoolopleider met zijn eigen studenten kan kijken: Wat is er nu nodig? Wat is interessant voor hen? Wat speelt er bij ons?"

1

"Echt het werken vanuit de behoefte en de leervragen van de student, waarbij je natuurlijk wel ook soms sturend moet zijn. Je moet het ook niet helemaal losgooien. Waarin je wel ook de student begeleidt, van: "Waarop wil je nou ontwikkelen?" En daarbij soms ook een beetje durven loslaten."

3

"En, ik vind ook echt dat hoewel er nog veel dingen zijn die we moeten verbeteren, dat het ook echt een ander type leerkracht oplevert."



1. Individuele inhoudelijke variatie
2. Granulariteit
3. State-of-the-art
4. Contextuele inhoudelijke variatie
5. Variabele onderwijslocatie
6. Toegankelijke systemen
7. Flexibel onderwijsmateriaal
8. Flexibele individuele planning
9. Variabel tempo
10. Flexibele timing
11. Variabele groepering
12. Diversiteit in rollen
13. Flexibele begeleidingssetting
14. Variabele matching

Curriculum

Drie verschijningsvormen (Van den Akker, 2013)

- Intended
- Implemented
- Attained

Keuze discussiekring

	Bijdrage	Presentatie
1	Responsief eigentijds onderwijs onder spanning: bespreken van dilemma's	Ans Bergemans & Wytze Klok (Hogeschool Arnhem Nijmegen)
2	Werken met de honingraat.	Stijn Folkerts & Rieke van Bemmel (Hogeschool Utrecht)
3	Hoe kunnen we een responsief curriculum evalueren?	Alwin Truin & Rieke van Bemmel (Hogeschool Windesheim)

1. Wat werkt?
2. Welke dilemma's zijn er?





Het LeerLab eigentijds onderwijs HAN

Ontstaan vanuit de vraag van ons eigentijdse werkveld.

- Uitgangspunten;

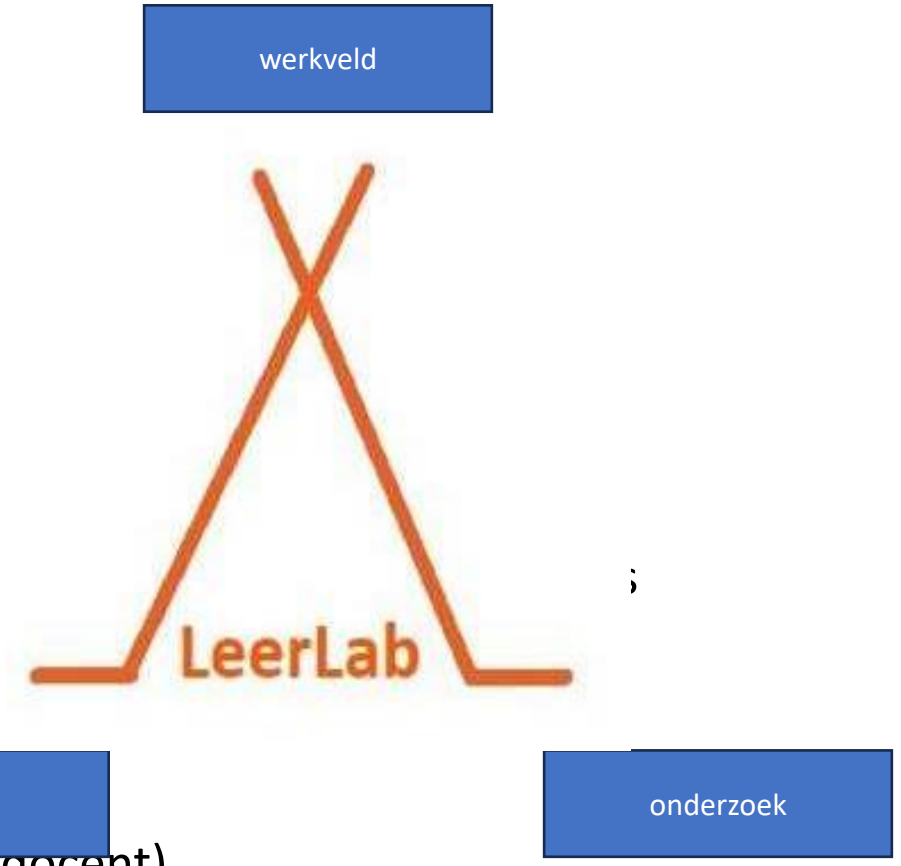
- Keuzemoment in de opleiding; kleine route

- We leiden samen congruent op aan het eigentijdse werkveld werkplekbegeleider op de HAN).

- Eigentijdse inzichten vertalen we naar de opleiding: ervaring

- Verbinding onderzoek - werkveld – opleiding

- Roulatie van collega's (vakdidacticus-onderwijskundige – dramadocent)



LeerLab

Biedt een verdiepingsmogelijkheid in het eigentijdse onderwijs (bv Agora, Kunskapskolan etc.) aan voor studenten in jaar 1 en 2. Ze lopen stage en krijgen onderwijs dat congruent is aan het eigentijdse onderwijs:

- veel autonomie in wat en hoe ze leren
- veel aandacht voor persoonsvorming en eigen wijze van leren
- samen het onderwijs maken; co-creatie
- samen met eigentijds werkveld beoordelen

Nog in ontwikkeling:

In jaar drie komt er een eigentijdse minor en in jaar vier komt profileringsruimte.



Onderzoek (Lectoraat Meervoudige professionaliteit van leraren)

In hoeverre draagt het LeerLab bij aan de ontwikkeling van stuurkracht en professionele identiteit?

Lerarenopleiding

Leren van werkveld en eigentijdse didactiek ontwikkelen.

Aanjagen ontwikkeling in lerarenopleiding, zoals

- Rol van de leercoach
- Ontwikkeling Professionele Identiteit
- De HOEvraag; bv rondom autonomie geven en structuur bieden (het project flexibiliseren).

Werkveld

Samen met werkplekbegeleiders de studenten begeleiden

Coach werkveld draait zo mogelijk mee in het LeerLabteam

LeerLab

Student

Kiest op basis van belangstelling

Werkt vanuit eigen leervragen

Maakt mee het onderwijs

Didactiek die is ontstaan

- Vraaggestuurd; eigen leervragen van de student staan centraal! Op basis van de leervragen wordt content gecreëerd samen met de studenten

- Ervaringsgericht: simulaties, de beroepservaring staat centraal (realistisch opleiden)

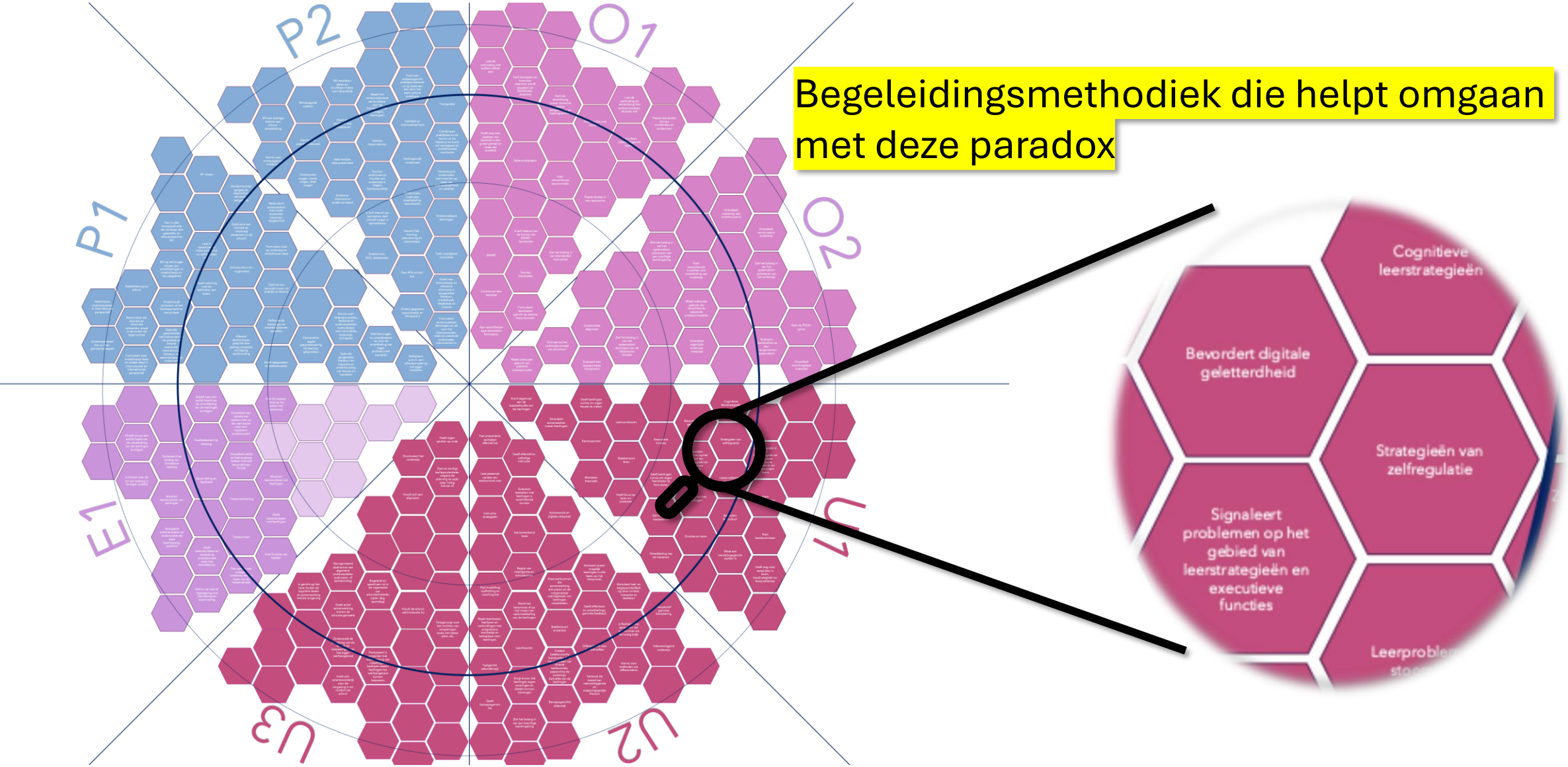


Informatie over het LeerLab

- Site [Het LeerLab (han.nl)]

- Velonartikel: Grol, R. et. al (2022). Het LeerLab: hoe eigentijds onderwijs het opleiden van leraren inspireert. *Tijdschrift voor lerarenopleiders, 43*, 1.

De leeruitkomsten paradox



Meer weten?

Van Bemmel, R. & Folkerts, S.A., 2025. De flexibiliseringsparadox: tussen kaders en ruimte. *Tijdschrift voor Lerarenopleiders 46 (1) 87-105*. Vol 46 Nr 1 (2025) | Tijdschrift voor Lerarenopleiders

Teachers College

Windesheim Zwolle

a.truin@windesheim.nl

teacherscollege@windesheim.nl

@TCWINDESHEIM

Teachers College Windesheim



Teachers College als innovatieve leerweg

Teacher Artist

Klaar om te onderzoeken, creëren, vernieuwen en inspireren!

Studenten…..

- formuleren hun eigen leervragen
- dragen inhoudelijk bij aan het curriculum
- maken keuzes ten aanzien van vorm en inhoud van het curriculum en in de toetsing

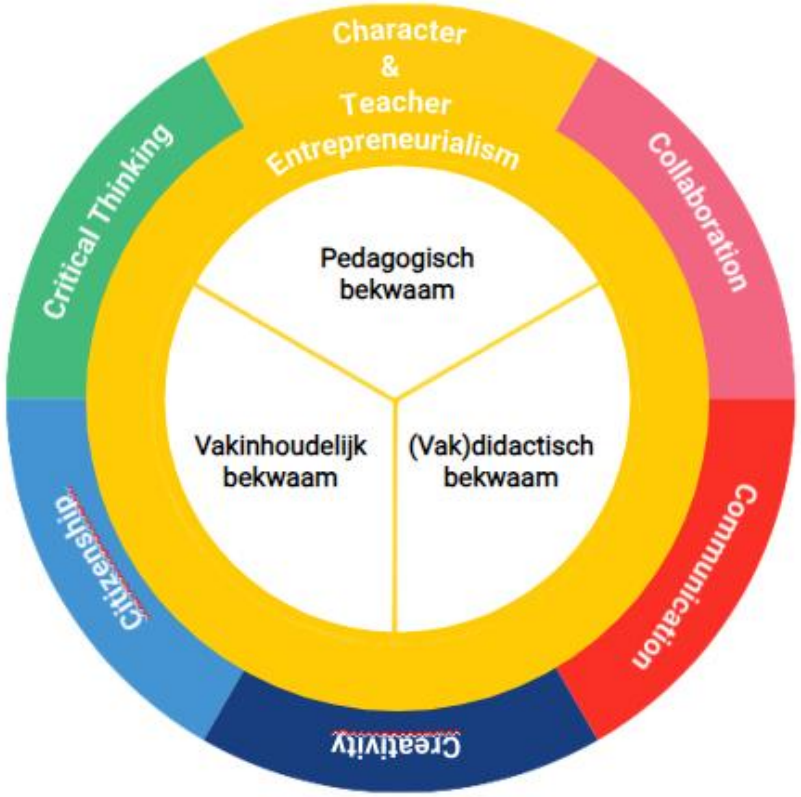




Opbouw programma

Freshman

- 1 studiejaar
- Generieke kennisbasis
- Combinatie PO, VO, MBO
- 2 dagen per week stage
- Horizon verbreden: professionele identiteit ontwikkelen



Craftsman

- Keuze vakrichting
  (Pabo/Engels/Wiskunde/Geschiedenis/Economie, etc…)
- Vakinhoud + stage + TC-curriculum
- Eigen leerroute


Welkom bij
TEACHERS
COLLEGE!




1.individuele inhoudelijke variatie
2. granulariteit
6. toegankelijke systemen
7. flexibel onderwijsmateriaal
8. flexibele individuele planning
9. variabel tempo
11. variabele groepering
12. rol diversiteit
13. flexibele begeleidingssetting
14. variabele matching

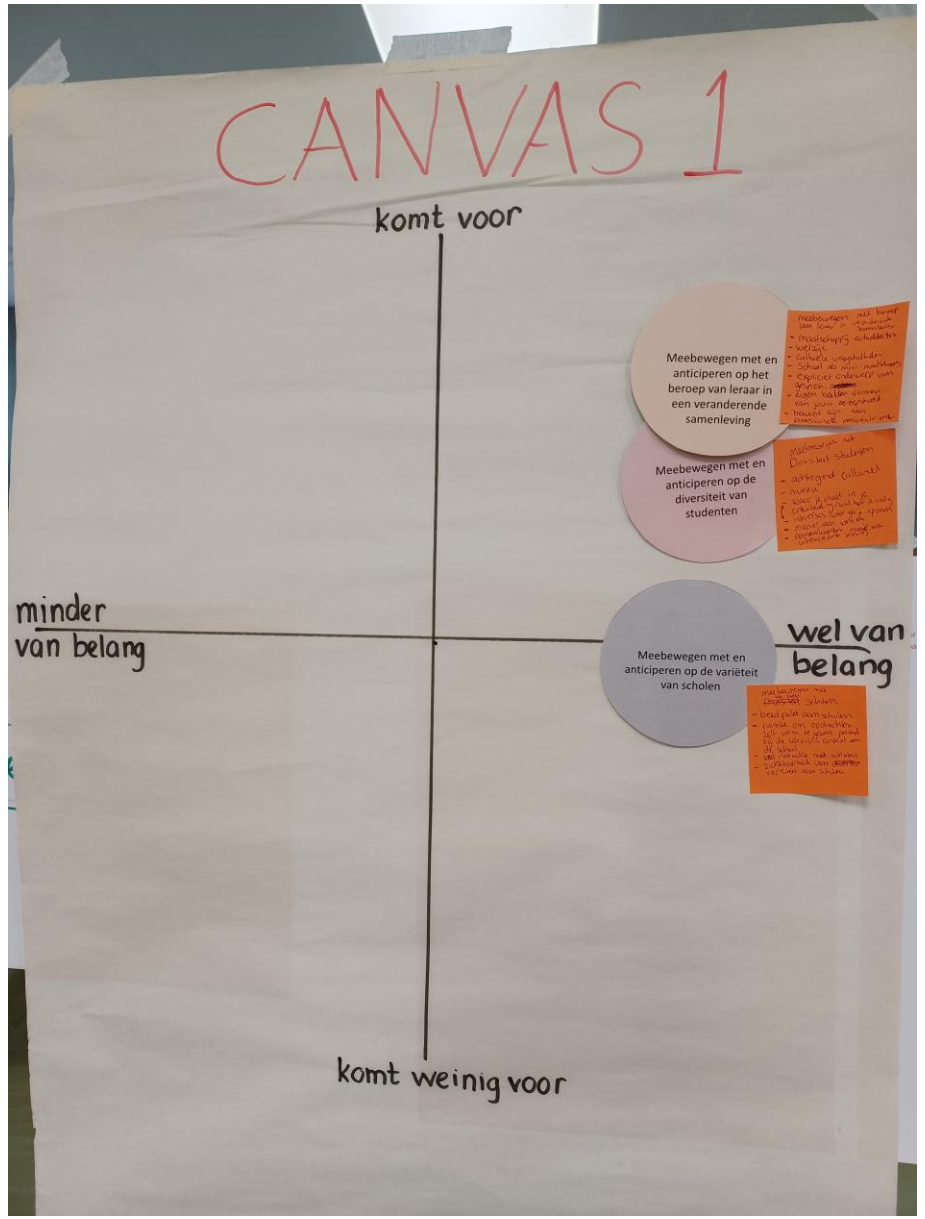
Wat moet het evaluatie-instrument responsieve lerarenopleiding gaan doen?

1. Het instrument helpt bij het komen tot een gedeeld beeld van de betekenis van responsiviteit in jullie opleiding (vanuit de 3 dimensies).

Meebewegen met de diversiteit van studenten

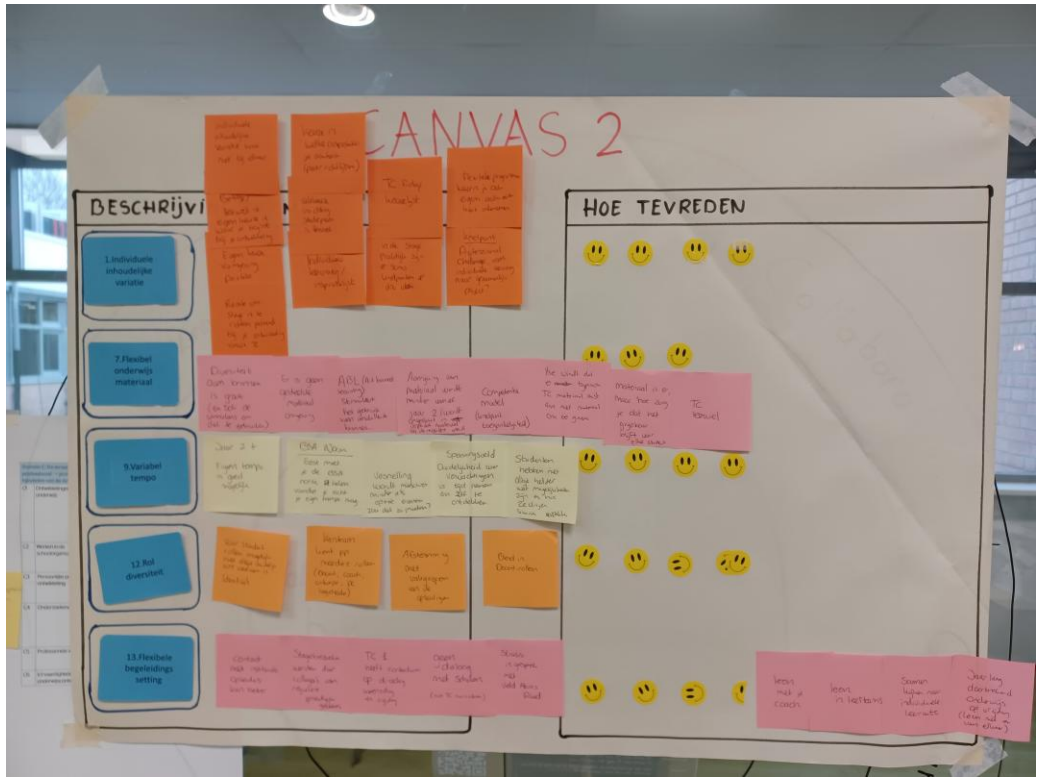
Meebewegen met de variëteit van scholen

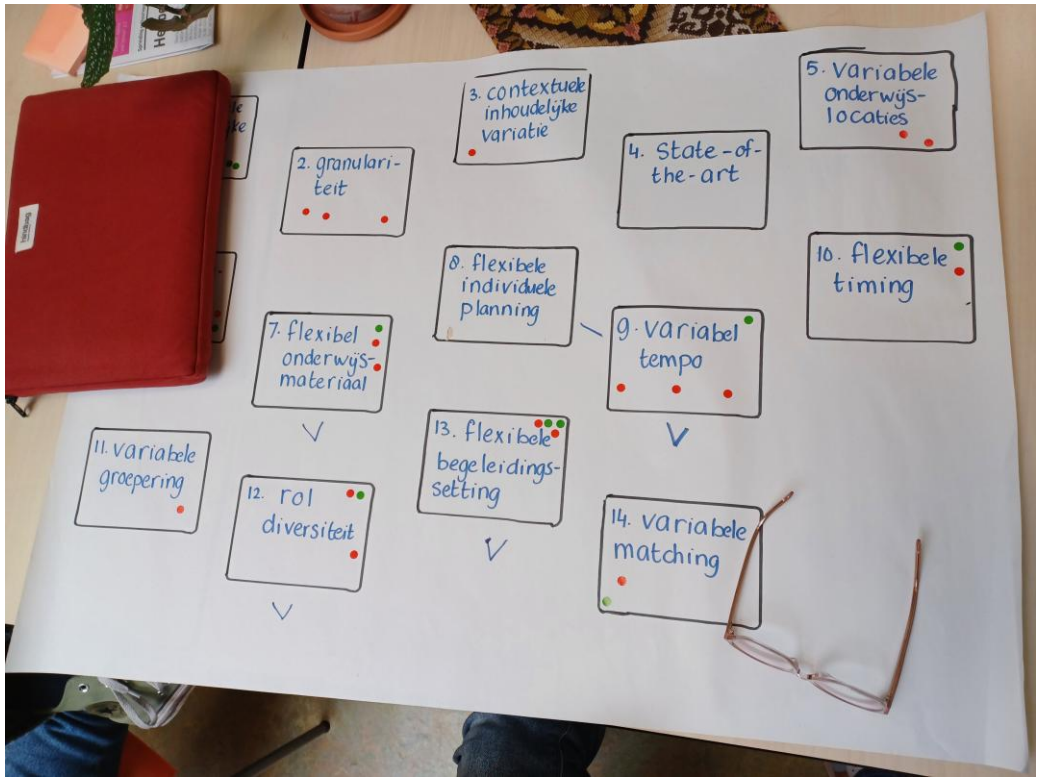
Meebewegen met het beroep van leraar in een veranderende samenleving



Wat moet het evaluatie-instrument responsieve lerarenopleiding gaan doen?

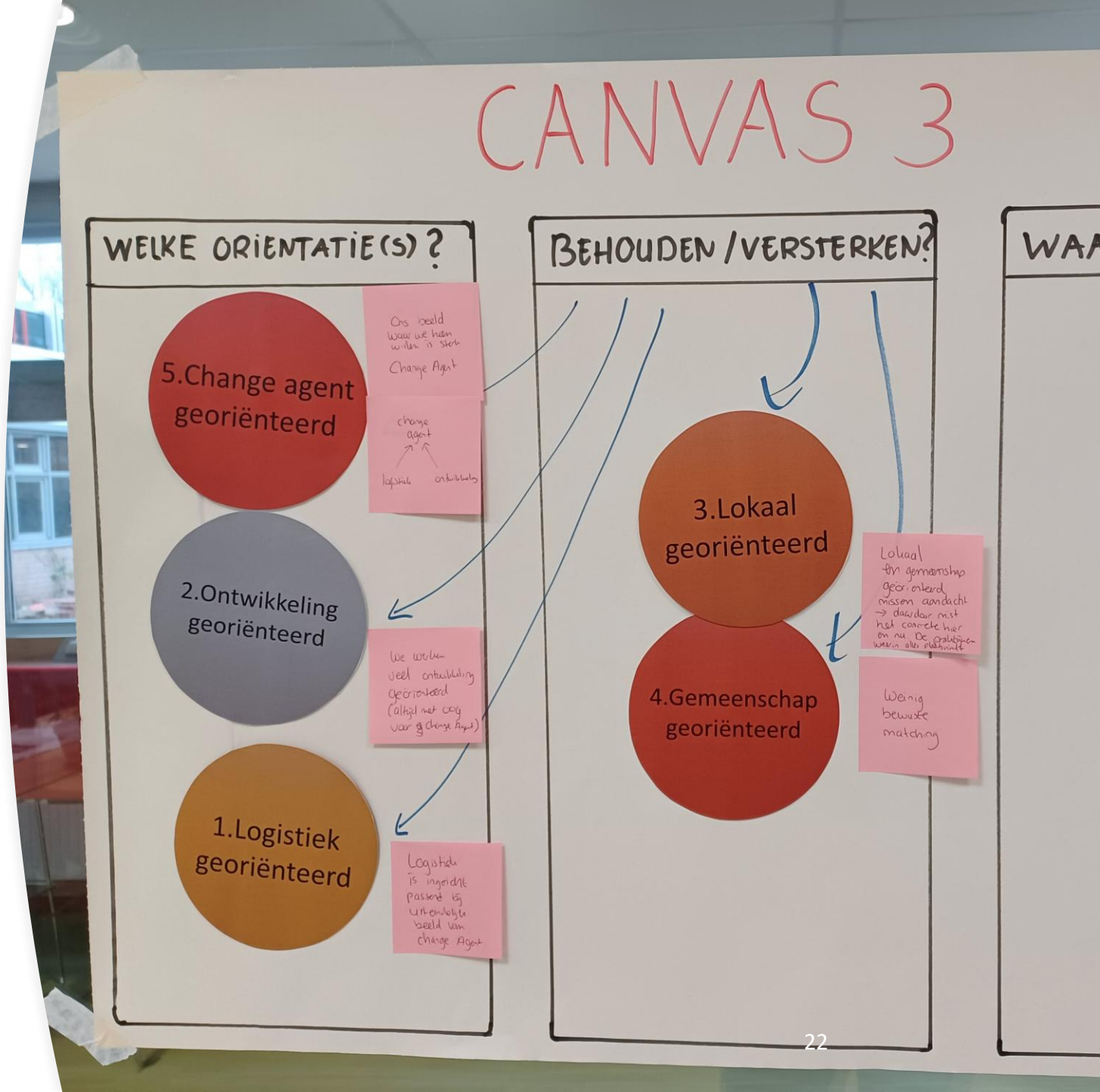
2. Het instrument helpt bij het in kaart brengen van de huidige responsiviteit van jullie opleiding (aan de hand van 14 thema's)?





Wat moet het evaluatie-instrument responsieve lerarenopleiding gaan doen?

3. Het instrument helpt om te komen tot een ontwikkelplan (aan de hand van 5 configuraties).



Discussietafel responsief curriculum Teachers College

Opbrengst:

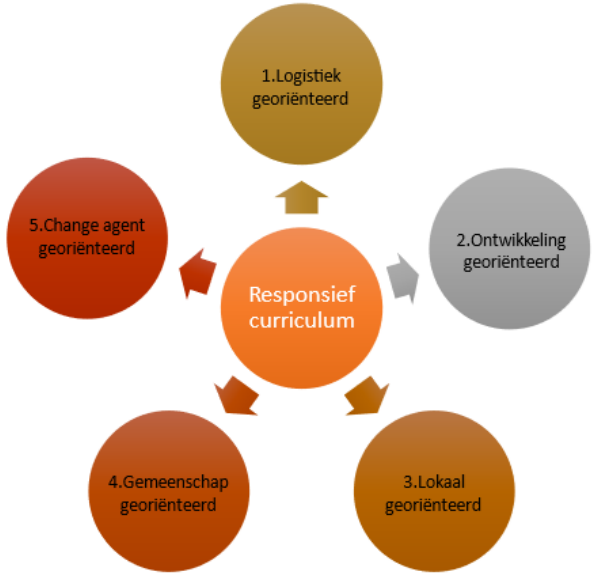
+ meebewegen met de diversiteit van studenten en met het leraarschap in een veranderende samenleving

- meebewegen met de (opleidings)scholen

Vervolg:

Vraagstukken uit lokale opleidingsscholen

benutten



1-minuut samenvatting van de discussiekring

1. Wat werkt?
2. Welke dilemma's zijn er?

	Bijdrage	Presentatie
1	Responsief eigentijds onderwijs onder spanning: bespreken van dilemma's	Ans Bergemans & Wytze Klok (Hogeschool Arnhem Nijmegen)
2	Werken met de honingraat.	Stijn Folkerts & Rieke van Bemmel (Hogeschool Utrecht)
3	Hoe kunnen we een responsief curriculum evalueren?	Alwin Truin & Rieke van Bemmel (Hogeschool Windesheim)

Reflectie

Ingrid Paalman-Dijkenga

Ervaring met innovaties in lerarenopleidingen en praktijk

Bedankt voor jullie aandacht

Ans Bergmans	Ans.bergmans@han.nl
Wytze Klok	Wytze.klok@han.nl
Stijn Folkerts	Stijn.folkerts@hu.nl
Alwin Truin	A.truin@windesheim.nl
Rieke van Bemmel	A.w.van.bemmel@windesheim.nl

hogeschool Windesheim
Dichter bij jou

HAN_UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES